

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN İŞ TATMİNİ VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ FAKTÖRLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fikret SOYER¹

Yusuf CAN²

Fatma KALE

ÖZET

Bu araştırmada, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin "cinsiyet, yas, medeni durum, çocuk sahibi olma, Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme, mesleğe giriş, meslekteki hizmet yılı, toplam görev yapılan okul sayısı, şu an görev yaptığı okul, görev yeri, mesleki deneyimi, eğitim durumu" değişkenlerine göre mesleki tükenmişlik ve iş doyumları incelenmiştir. Araştırma kapsamına giren Beden Eğitimi Öğretmenleri Türkiye'nin çeşitli illerinden toplam 247 kişidir. Bireylerin özlük niteliklerini belirlemek için 12 sorudan oluşan kişisel bilgi formu, tükenmişlik düzeylerini belirlemek için 22 sorudan Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ) ve İş Doyum Düzeylerini belirlemek için 20 sorudan oluşan Minnesota İş Doyum Ölçeği (MİDÖ) kullanılmıştır. MTÖ ve MİDÖ'den elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Gruplar arasında anlamlı düzeyde farklı olup olmadığını tespit etmek amacıyla ikili gruplarda t-testi, çoklu gruplarda varyans analizi, farkın kaynağını bulmak amacıyla da TUKEY-HSD testi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca İş Doyum ve Tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmış ve anlamlılık düzeyi bu durum için 0,01 olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırma bulgularına göre Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçmeyenlerin tükenmişlik düzeylerinin yüksek, iş doyum düzeylerinin ise düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Mesleğe sınavla (KPSS ile) atanmaların kişisel başarı duygusunda azalma boyutunda daha fazla tükenmişlik yaşadığı ve stajyer öğretmenlerin uzman öğretmenlere göre iş doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca görev yapılan toplam okul sayısı arttıkça Beden Eğitimi Öğretmenlerinin duygusal tükenme düzeylerinin arttığı ve iş doyum düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, iş tatmini, mesleki tükenmişlik

TO EXAMINE THE PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S JOP SATISFACTION AND THE LEVEL OF EXHAUSTION IN ASPECT OF SOME KINDS OF VARIABLES

SUMMARY

In this study, the sex, the age, the marital status and the children of Physical Education Teachers, selection of Physical Education Department intentionally, starting the job, how long the teachers have been working, the total number of schools being worked at, the schools that they are working at present, the location of the school, their vocational experience, vocational satisfactions and dissatisfactions in accordance with the variables of the position of Education are examined. The Physical Education Teachers examined in this survey are 247 teachers in total from the different cities of Turkey. The Personal Information Form which is made up of 12 questions to show the qualifications of the individuals, Maslach Burnout Scale (MBS) which is made up of 22 questions to show the levels of their dissatisfaction, Minnesota Job Satisfaction Scale (MJSS) which is made up of 20 questions to show the levels of their vocational satisfaction are used. The arithmetic averages and the Standard deviations of the points obtained from MBS and MJSS, T test in dual groups to determine the difference meaningfully between the groups, variance analysis in multi-groups and TUKEY-HSD test to find the source of the difference are applied. In the survey, the meaningfulness level is accepted as 0,05. In addition, correlation analysis is done in order to define the relationship between vocational satisfaction and dissatisfaction levels and meaningfulness level is accepted as 0,01 for this situation. Consequently, in this survey it has been concluded that the teachers select the Physical Education Department unintentionally are much more dissatisfied and much less vocational satisfaction. In Addition, it is determined that the teachers appointed to their jobs with an examination (K.P.S.S) have had much more dissatisfaction in their personal feeling of success and that probationary teachers have had much more vocational satisfaction than the expert teachers. In addition, it is determined that emotional dissatisfaction levels of the Physical Education Teachers increase and their vocational satisfaction levels decrease as the total number of the schools being worked at increases.

Keywords: Physical Education Teachers, Job Satisfaction, Professional Burnout

¹ Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

² Erciyes Üniversitesi BESYO

GİRİŞ VE AMAÇ

Son yıllarda çeşitli yardım mesleklerinde çalışan bireylerde sıklıkla gözlenen tükenmişlik sendromu hakkında birçok çalışma yapılmış; nedenleri ve sonuçları açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer kişilerle yüz yüze çalışan, hizmet veren ve yardım eden meslek gruplarının tükenmişlik açısından risk olduğu kabul edilmektedir. Öğretmenler ise bu meslek grupları arasında en önemlilerinden birini oluşturmaktadır (Akçamete ve ark. 2001: 1)

Genç nesilleri yetiştiren öğretmenlerin iş doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi için yapılan çalışmalar ayrı bir önem arz etmektedir. Sürekli insanlarla ve öğrencilerle muhatap olan öğretmenler, çeşitli sebeplere bağlı olarak bir takım sorunlar yaşayabilirler. Özellikle öğretmenlerin yaşayacağı bu sorunlar geniş kitleleri olumsuz yönde etkileyebilir. Bu açıdan bir ülkenin eğitiminde rol oynayan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin tespit edilip gerekli önlemler alınmasının ve alınan kararların hayata geçirilmesini ülkenin geleceği açısından hayati bir önem taşıdığı söylenebilir.

Bu araştırmada, konunun önemi dikkate alınarak Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme, mesleğe girişi, meslekteki hizmet yılı, şu an görev yaptığı okulu, görev yeri, mesleki deneyimi, eğitim durumu) incelenerek Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin tespit edilip bu sonuçlara göre uygun çözüm yolları geliştirilmeye çalışılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bağımlı değişkenleri; Beden Eğitimi Öğretmenliğinin, doyum düzeyleri ile mesleki tükenmişlik düzeyleridir. Bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, ebeveyn olma durumu, mesleği sevmeleri, mesleğe girişi, meslekteki hizmet yılı, toplam görev yaptığı okul sayısı, şu an görev yaptığı okul ve görev yeri. Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise tesadüfî yöntemle seçilen 24 ilden yine tesadüfî yöntemle ulaşılabilen 247 Beden Eğitimi Öğretmeninden oluşmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu; Bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplamak üzere, araştırmacı tarafından geliştirilen, kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda cinsiyet, yaş, medeni durumu ebeveyn olma durumu, Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçip seçmediği, mesleğe girişi, meslekteki hizmet yılı, toplam görev yaptığı okul sayısı, şu an görev yaptığı okul, görev yeri, mesleki deneyimi ve eğitim durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ); Araştırmada Beden Eğitimi Öğretmenlerinin algıladığı tükenmişliliği belirlemek için Maslach ve Jackson (1981: 2,99-113) tarafından geliştirilen Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ) kullanılmıştır.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği (MİDÖ) uygulanarak toplanmıştır; 20 sorudan oluşan 5'likert tipi bir ölçektir. Her bir soru içinde, kişinin işinde duyduğu hoşnutluk derecesini tanımlayan 5 şık vardır.

İş doyumunu ve tükenmişlik düzeyi anketiyle toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak, SPSS for Windows 11.5 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilmesinde Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Minnesota İş Doyum Ölçeğinden elde edilen puanların aritmetik ortalaması ve standart sapması

hesaplanmıştır. Guruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı saptamak amacıyla ikili guruplarda (cinsiyetiniz, medeni durumunuz, çocuğunuz var mı?, Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek mi seçtiniz?, mesleğe girişiniz, şu an görev yaptığınız okul, eğitim durumunuz gibi) değişkenlerin karşılaştırılmasında bağımsız değişkenler için t-testi uygulanmıştır. Burada eğitim durumu değişkeni çoklu grup olmasına rağmen araştırmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin lisans ve yüksek lisans mezunu olması ile yani doktora mezunu Beden Eğitimi Öğretmenine rastlanmadığı için bu değişkende de bağımsız guruplar t-testi analizli yapılmıştır. Çoklu guruplarda (yaşınız, meslekteki hizmet yılınız, toplam görev yaptığınız okul sayısı, görev yeriniz, mesleki deneyiminiz gibi) değişkenlerin sorgulandığı maddelerde tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Anlamlı farkların görüldüğü durumlarda farkın kaynağını bulmak amacıyla TUKEY HSD testi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi ($P < 0.05$) olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1 Araştırmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerine ait kişisel bilgiler

Değerler		N	%
Cinsiyet	Erkek	173	70,0
	Bayan	74	30,0
Yaş	20-26	26	10,5
	27-33	94	38,1
	33-40	70	28,3
	41-47	39	15,8
	48 ve üstü	17	6,9
Medeni Durum	Evli	231	93,5
	Bekar	16	6,5
Ebeveyn olma durumu	Evet	160	64,8
	Hayır	87	35,2
Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme	Evet	231	93,5
	Hayır	16	6,5
Mesleğe giriş	Sınavla atama (KPSS)	101	40,9
	Sınavsız atama	145	58,7
Meslekteki hizmet yılı	1-5 yıl	66	26,7
	6-11 yıl	97	39,3
	12-16 yıl	33	13,4
	17-22 yıl	27	10,9
	23 yıl ve üstü	24	9,7
Toplam görev yapılan okul sayısı	1-2	91	36,8
	3-4	78	31,6
	5-6	57	23,1
	7 ve üstü	20	8,1
Şu an görev yapılan okul	Lise	90	36,4
	İlköğretim	154	62,3
Görev yeri	Büyükşehir	61	24,7
	İl merkezi	119	48,2
	İlçe merkezi	47	19,0
	Kasaba	12	4,9
	Köy	8	3,2
Mesleki deneyim	Stajyer ögr.	10	4,0
	Öğretmen	203	82,2
	Uzman ögr.	32	13,0
	Başöğretmen	1	0,3
Eğitim durumu	Lisans	219	88,7
	Yüksek lisans	28	11,3
	Doktora	-	-

Tablo 2 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doymu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine bağlı olarak t-testi sonuçlarının incelenmesine yönelik bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	ss	t	sd	P
Duyusal Tükenme	Erkek	173	10,56	5,65	-1.643	245	0.102
	Bayan	74	11,95	7,05			
Duyarsızlaşma	Erkek	173	4,54	3,39	-.486	245	0.625
	Bayan	74	4,78	3,66			
Kişisel Duygusunda Azalma	Erkek	173	22,84	5,25	-1.730	245	0.085
	Bayan	74	21,54	5,79			
İş Doymu	Erkek	173	53,75	12,33	-.975	245	0.331
	Bayan	74	52,00	14,24			

Yapılan bağımsız değişkenler t-testi analiz sonuçlarına göre; Beden Eğitimi Öğretmenlerinin cinsiyetlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve Kişisel Başarı Duygusunda Azalma Düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ayrıca Beden Eğitimi Öğretmenlerini iş doyumlarının cinsiyetlerine göre aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 3 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doymu Puanlarının Yaşlarına göre Tek Yönlü Varyans Analizleriyle İncelenmesine Yönelik Bulgular

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duyusal tükenme	Gruplar arası	134,142	4	33,536	1,036	0,389
	Grup içi	7833,064	242	32,368		
	Toplam	7967,206	246			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	39,030	4	9,758	0,907	0,460
	Grup içi	2602,702	242	10,755		
	Toplam	2641,733	246			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	57,415	4	14,354	0,539	0,708
	Grup içi	6449,201	242	26,650		
	Toplam	6506,615	246			
İş doymu	Gruplar arası	2056,768	4	514,192	3,202	0,014*
	Grup içi	38855,596	242	160,560		
	Toplam	40912,364	246			

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin yaş değişkenine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma puanları arasında fark tespit edilemezken iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Yapılan çoklu karşılaştırma testinde ise bu farkın 34-40 ve 41-47 yaş grupları arasında farktan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 4 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doymu Puanlarının Medeni durumlarına bağlı olarak t-testi sonuçlarının incelenmesine yönelik bulgular

Boyutlar	Medeni Durum	N	x	ss	t	sd	P
Duyusal Tükenme	Evli	186	11.02	6.10	.169	245	0.866
	Bekar	61	10.86	6.23			
Duyarsızlaşma	Evli	186	4.59	3.48	-.221	245	0.825
	Bekar	61	4.70	3.44			
Kişisel Başarı Duygusunda Azalma	Evli	186	22.63	5.39	.939	245	0.349
	Bekar	61	21.88	5.60			
İş Doymu	Evli	186	53.41	12.67	.397	245	0.692
	Bekar	61	52.64	13.77			

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin medeni durumlarına bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ayrıca Beden Eğitimi

Öğretmenlerinin iş doyumlarının medeni durumlarına göre aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 5 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doyumu Puanlarının Çocuk Sahibi Olma durumlarına bağlı olarak t-testi sonuçlarının incelenmesine yönelik bulgular

Boyutlar	Çocuk Sahibi	N	X	ss	t	sd	P
Duygusal Tükenme	Evet	160	11.50	6.25	1.826	245	0.069
	Hayır	87	10.02	5.78			
Duyarsızlaşma	Evet	160	4.68	3.51	.417	245	0.677
	Hayır	87	4.49	3.39			
Kişisel Başarı Duygusunda Azalma	Evet	160	22.67	5.27	.793	245	0.428
	Hayır	87	22.08	5.76			
İş Doyumu	Evet	160	53.10	12.43	-.208	245	0.835
	Hayır	87	53.45	13.86			

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin çocuk sahibi olma durumlarına bağlı olarak ruhsal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir $P>0.05$. Ayrıca Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin çocuk sahibi olma durumlarına bağlı olarak değişmediği tespit edilmiştir.

Tablo 6 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doyumu Puanlarının Öğretmenliği isteyerek seçip seçmeme değişkenlerine bağlı olarak karşılaştırılması

Boyutlar	BED İsteyerek Seçme	N	X	ss	t	sd	P
Duygusal Tükenme	Evet	231	10.78	6.01	-2.441*	245	0.015*
	Hayır	16	14.54	6.82			
Duyarsızlaşma	Evet	231	4.54	3.49	-1.200	245	0.231
	Hayır	16	5.62	3.03			
Kişisel Başarı Duygusunda Azalma	Evet	231	22.88	5.14	4.945*	245	0.000*
	Hayır	16	16.18	5.93			
İş Doyumu	Evet	231	53.97	12.37	3.552*	245	0.000*
	Hayır	16	42.37	16.14			

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçip seçmeme değişkenlerine bağlı olarak duygusal tükenme ve kişisel başarı düzeyinde azalma puanları arasında önemli bir fark görülmüştür. Kişisel başarı duygusunda azalma Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin isteyerek seçmeyenlerden daha fazladır. Bu sebeple bu iki boyut düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Duyarsızlaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ayrıca Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçip seçmeme değişkenine bağlı olarak aralarında anlamlı bir fark görülmüştür. İş doyum düzeyinde Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçmeyen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin aritmetik ortalaması isteyerek seçenlerden daha yüksektir. Bu sebeple bu iki değişken düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark görülmüştür $P<0.05$.

Tablo 7 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doyumu Puanlarının Öğretmenliğe Atanma Durum Değişkenine bağlı olarak t-testi sonuçları

Boyutlar	Atanma	N	X	ss	t	sd	P
Duygusal Tükenme	KPSS	101	10.14	5.92	-1.846	244	0.066
	Sınavsız	145	11.60	6.21			
Duyarsızlaşma	KPSS	101	4.18	3.04	-1.541	244	0.125
	Sınavsız	145	4.87	3.69			
Kişisel Başarı Duygusunda Azalma	KPSS	101	23.43	5.03	2.417*	244	0.016
	Sınavsız	145	21.74	5.63			
İş Doyumu	KPSS	101	53.12	12.91	-.038	244	0.969
	Sınavsız	145	53.19	12.97			

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin öğretmenliğe atanma değişkenlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma düzeyleri arasında önemli bir fark görülmemiştir ($P>0.05$). Kişisel başarı duygusunda azalma düzeyi arasında anlamlı bir fark görülmüştür ($P<0.05$). Öğretmenliğe KPSS ile başlayanların aritmetik ortalaması sınavsız başlayanların aritmetik ortalamasında daha fazladır. Bu sebeple kişisel başarı düzeyinde azalma boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark görülmüştür ($P<0.05$). Ayrıca Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin öğretmenliğe atanma türlerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($P>0.05$).

Tablo 8 Duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doyum puanlarının meslekteki hizmet yıllarına göre tek yönlü varyans analizi

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duygusal tükenme	Gruplar arası	80,957	4	20,239	,632	0,640
	Grup içi	6853,052	214	32,024		
	toplam	6934,009	218			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	7,648	4	1,912	,168	0,955
	Grup içi	2442,680	214	11,414		
	Toplam	2450,329	218			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	190,659	4	47,665	1,749	0,140
	Grup içi	5831,488	214	27,250		
	Toplam	6022,146	218			
İş doyumunu	Gruplar arası	748,704	4	187,176	1,224	0,302
	Grup içi	32725,624	214	152,923		
	toplam	33474,329	218			

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki hizmet yıllarına bağlı duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ayrıca iş doyum puanlarının aralarında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 9 Duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doyum puanlarının görev yaptıkları okul sayılarına göre tek yönlü varyans analizi

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duygusal tükenme	Gruplar arası	256,582	3	85,527	2,695	0,047
	Grup içi	7710,624	243	31,731		
	toplam	7967,206	246			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	39,347	3	13,116	1,225	0,301
	Grup içi	2602,386	243	10,709		
	Toplam	2641,733	246			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	154,274	3	51,425	1,967	0,120
	Grup içi	6352,341	243	26,141		
	Toplam	6506,615	246			
İş doyumunu	Gruplar arası	1353,988	3	451,329	2,772	0,042*
	Grup içi	39558,377	243	162,792		
	toplam	40912,364	246			

Yapılan varyans analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görev yaptıkları okul sayılarına bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ayrıca iş doyum puanlarının aralarında önemli düzeyde bir fark yoktur.

Tablo 10 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doymu Puanlarının Görev Yaptıkları Okul Değişkenine bağlı olarak t-testi sonuçlarının incelenmesine yönelik bulgular

Boyutlar	Görev Yaptığı Okul	N	x	ss	t	sd	P
Duygusal Tükenme	Lise	90	10.27	5.75	-1.300	242	0.195
	İlköğretim	154	11.33	6.35			
Duyarsızlaşma	Lise	90	4.22	3.26	-1.404	242	0.162
	İlköğretim	154	4.87	3.59			
Kişisel Duygusunda Azalma	Lise	90	22.82	5.30	.828	242	0.409
	İlköğretim	154	22.22	5.57			
İş Doymu	Lise	90	54.11	11.33	.905	242	0.366
	İlköğretim	154	52.55	13.78			

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin şu an görev yaptıkları okul değişkenlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ayrıca Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doymu düzeylerinin şu an görev yaptığı okul değişkenine bağlı olarak aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 11 Duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doymu puanlarının görev yerlerine göre tek yönlü varyans analizi ile incelenmesine yönelik bulgular

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duygusal tükenme	Gruplar arası	21,952	4	5,488	0,166	0,955
	Grup içi	5815,849	176	33,045		
	Toplam	5837,801	180			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	28,289	4	7,072	0,594	0,668
	Grup içi	2096,463	176	11,912		
	Toplam	2124,751	180			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	33,589	4	8,397	0,285	0,887
	Grup içi	5185,439	176	29,463		
	Toplam	5219,028	180			
İş doymu	Gruplar arası	995,350	4	248,838	1,417	0,230
	Grup içi	30899,379	176	175,565		
	Toplam	31894,729	180			

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görev yerlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ayrıca iş doymu puanlarının aralarında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 12 Tükenmişlik Düzeyleri ve İş Doymu Puanlarının Eğitim Durumlarına bağlı olarak t-testi sonuçlarının incelenmesine yönelik bulgular

Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	x	ss	t	sd	P
Duygusal Tükenme	Lisans	219	10.72	6.11	-	245	0.064
	Yüksek Lisans	28	13.00	5.91			
Duyarsızlaşma	Lisans	219	4.58	3.47	-.442	245	0.659
	Yüksek Lisans	28	4.89	3.52			
Kişisel Duygusunda Azalma	Lisans	219	22.32	5.49	-	245	0.315
	Yüksek Lisans	28	23.42	5.99			
İş Doymu	Lisans	219	53.21	12.62	-	245	0.980
	Yüksek Lisans	28	53.28	15.41			

Araştırmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenleri arasında doktora mezunu olmadığı için yani Beden Eğitimi Öğretmenleri yüksek lisans ve lisans mezunu oldukları için eğitim durumlarına göre bağımsız değişkenler t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($P>0.05$). Ayrıca Beden

Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin eğitim düzeylerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($P>0.05$).

Tablo 13 Duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doyumu puanlarının mesleki deneyimlerine göre tek yönlü varyans analizi ile incelenmesine yönelik bulgular

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duygusal tükenme	Gruplar arası	98,449	2	49,224	1,526	0,219
	Grup içi	7868,758	244	32,249		
	Toplam	7967,206	246			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	21,763	2	10,881	1,013	0,365
	Grup içi	2619,970	244	10,738		
	Toplam	2641,733	246			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	35,471	2	17,736	,669	0,513
	Grup içi	6471,144	244	26,521		
	Toplam	6506,615	246			
İş doyumu	Gruplar arası	1361,943	2	680,972	4,201	0,016*
	Grup içi	39550,421	244	162,092		
	Toplam	40912,364	246			

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Buna karşın iş doyumu puanlarının aralarında anlamlı bir fark vardır. Yapılan çoklu karşılaştırma testinde ise bu farkın uzman öğretmen ile stajyer öğretmen puanlarındaki farktan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 14 Duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doyumu puanlarının meslekteki hizmet yıllarına göre tek yönlü varyans analizi ile incelenmesine yönelik bulgular

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P
Duygusal tükenme	Gruplar arası	80,957	4	20,239	,632	0,640
	Grup içi	6853,052	214	32,024		
	Toplam	6934,009	218			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	7,648	4	1,912	,168	0,955
	Grup içi	2442,680	214	11,414		
	Toplam	2450,329	218			
Kişisel başarı duygusunda azalma	Gruplar arası	190,659	4	47,665	1,749	0,140
	Grup içi	5831,488	214	27,250		
	Toplam	6022,146	218			
İş doyumu	Gruplar arası	748,704	4	187,176	1,224	0,302
	Grup içi	32725,624	214	152,923		
	Toplam	33474,329	218			

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki hizmet yıllarına göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ayrıca iş doyum puanlarının aralarında anlamlı bir fark yoktur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli faktörler açısından incelenmesi amacı ile ele alınan araştırmamıza, 173'ü erkek 74'ü bayan, 101'i sınavla atanması yapılan 145'i ise sınavsız atanan beden eğitimi öğretmeni katılmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma, alt ölçeklerinden aldıkları puanlarla iş doyum düzeyinden aldıkları puanların istatistiksel sonuçlarına göre, kadınlarla erkeklerin arasında

anlamli bir fark tespit edilmemiştir(Tablo2). Freidman (1991), öğretmenlerde tükenmişlik, Tümkiye (1997) öğretim elemanlarında tükenmişlik, Girgin (1995) ilkokul öğretmenlerinde ki tükenmişlik ve Şallı (2006) polislerde tükenmişlik ve iş doyumunu konulu çalışmalarında erkeklerin kadınlara göre daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışma bulgularıyla araştırma bulguları ters düşmektedir. Tan (2003) Anadolu Lisesi öğretmenlerinin iş doyumunu konulu çalışmalarında bu çalışma sonuçlarına paralel olarak kadın ve erkeklerin iş doyum düzeylerinde farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Bu araştırma bulguları ise araştırma bulgularımızla örtüşmektedir.

Bütün mesleklerde olduğu gibi Beden Eğitimi Öğretmenliğinde de bayanların söz sahibi olmaya başladığı görmekteyiz. Bayan Beden Eğitimi Öğretmenleri de, yaşanan olumsuz şartlara erkek meslektaşları gibi göğüs germekte ve olumlu durumlarda en az onlar kadar mutluluk duymaktadırlar. Bu durumun sonucu olarak Bayan Beden Eğitimi Öğretmenleriyle erkek Beden Eğitimi Öğretmenlerinin tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri açısından farklılık yaşamadığı düşünülebilir.

Yaş değişkenine bağlı olarak; ruhsal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısı duygusunda azalma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile iş doyum düzeylerinde aldıkları puanların arasında istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmemiştir(Tablo3). Alsan (1997), sağlık çalışanlarında işe bağlı gerginlik, tükenmişlik ve iş doyumunu konulu çalışmasında tükenmişliğin azalması ve iş doyumunun artmasında işinde planlı olma, iş tecrübesinde artma, bağımsız kararlar alma yeteneğinde gelişme, doyum sağlayıcı bazı statülere sahip olma durumu tükenmişliğe daha dirençli hale gelme ve zorluklara başa çıkabilme gibi nedenlerin etkili olduğunu belirtmiştir. Çam (1992), tükenmişlik envanteri konulu çalışmasında, tükenmişliğin duyarsızlaşma boyutunda yaşa bağlı değişme olduğunu belirtmektedir. Akçamete ve ark. (2001) öğretmenlerde tükenmişlik, iş doyumunu ve kişilik konuklu çalışmasında bu çalışma sonucuna paralel olarak yaşın iş doyumunu ve tükenmişlik üzerine etkili bir değişken olmadığını belirtmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenleri mesleğinin gerektirdiği üzere hangi yaş grubunda olursa olsun bedence sağlam ve güçlü olmasından dolayı daha dinamik hareket edebilen ve daha pozitif düşünebilen kişilerdir. Bunun neticesinde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin yaş değişkenine bağlı olarak tükenmişlik ve iş doyum düzeyleri açısından anlamlı bir fark yaşamadığı düşünülebilir.

Medeni duruma bağlı olarak; ruhsal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeklerinden alınan puanlarla iş doyum puanlarının istatistiksel sonucuna göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ergin (1993), doktor ve hemşirelerde tükenmişlik konulu çalışmasında, evli çiftlerin birbirlerinden aldıkları sevgi ve güvenle tükenmişlik duygusu ile daha kolay başa çıkabildiklerini öne sürmektedir. Tümkiye (1994), Gökçakan ve Özer (1999) öğretmenlerde tükenmişlik, Torun (1998) sağlık çalışanlarında iş doyumunu ve tükenmişlik ile ilgili çalışmasında bu çalışma sonucuna paralel olarak medeni duruma bağlı olarak tükenmişlik ve iş doyumunu arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin özel hayatlarını iş yaşamlarına karıştırmadığı varsayılarak, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin medeni durumlarına göre tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaşamadığı düşünülebilir.

Çocuk sahibi olma durumlarına bağlı olarak, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeklerinden aldıkları puanlarla iş doyum düzeyi puanlarının istatistiksel sonuçlarına göre çocuk sahibi olan Beden Eğitimi Öğretmenleri ile olmayanların arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu konuda yapılan araştırmalar kısıtlı olmakla birlikte; Özyurt (2003),

hekimlerin iş doyumunu ve tükenmişliği üzerine yapmış olduğu çalışmasında çocuk sahibi bireylerle çocuk sahibi olmayan bireylerin tükenmişlik alt ölçeklerinde anlamlı bir fark tespit etmemiştir, ancak iş doyum düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit etmiştir. Çocuk sahibi olan hekimlerin iş doyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Diğer öğretmenliklerde olduğu gibi Beden Eğitimi Öğretmenliğinde de çalışılan grup çocuklar ve gençler olduğu için çocuk sahibi olan ya da olmayan bireylerin sürekli onlarla olduğu varsayılarak bireylerde çocuk sahibi olma durumuna bağlı olarak farklılık olmadığı düşünülebilir.

Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme durumuna bağlı olarak duygusal tükenme düzeyinde mesleği isteyerek seçmeyenlerle isteyerek seçenler arasında kişisel başarı duygusunda azalmada isteyerek seçmeyenlerle isteyerek seçenler arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Yani Beden Eğitimi Öğretmenliğini istemeyerek seçen bireylerin tükenmişlik düzeyleri daha fazladır. Duyarsızlaşma alt ölçeğinde gruplar arasında anlamlı bir fark yokken iş doyum puanları Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmemiştir. Benzer çalışmalarda da Gencer (2002) öğretmenlerin iş doyumunu ve tükenmişlik duyguları, Baysal (1995) öğretmenlerdeki mesleki tükenmişlik, benzer sonuçlar görülmüştür.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, öğretmenliği isteyerek seçip seçmeme durumlarının sonuçları göstermektedir ki bir işi isteyerek yapma ile o işteki tükenmişlik düzeyi ve iş doyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Mesleğini isteyerek seçen öğretmenlerin tükenmişlik düzeyinin az olması ve iş doyum düzeyinin fazla olması bunun bir sonucu olarak görülebilir.

Öğretmenliğe atanma durumlarına bağlı olarak Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile atananlar ile sınavsız atananların duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmezken kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeğinde farklılıklar görülmüştür. Öğretmenliğe KPSS ile atananların sınavsız atananlara göre kişisel başarı duygusunda azalma düzeyleri daha fazladır.

Bu konuda yapılan araştırmalar kısıtlı olmakla birlikte kişisel başarı duygusunda azalma boyutunda KPSS ile atananların daha fazla tükenme yaşamalarının sebebi sınav maratonunda kaybetmek korkusu (gelecek kaygısı) yaşamaları ile ilişkilendirilebilir.

Meslekte ki hizmet yıllarına bağlı olarak Beden Eğitimi Öğretmenlerinin meslekteki hizmet yıllarına göre duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma ve iş doyum düzeyi puanları ile gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. Ergene (1994) müfettiş adaylarının iş doyumunu, Çam (1986) sağlık çalışanlarının iş doyumunu ve tükenmişlik ile ilgili çalışmalarında bu araştırmanın sonucunda olduğu gibi iş doyum düzeyinde anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir. Bodur (1997) sağlık yöneticilerinde iş doyumunu, Karlıdağ ve ark. (2000) hekimlerin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyi ile ilgili çalışmalarında çalışma süresi arttıkça tükenmişlik düzeylerinin azalmış, iş doyum düzeylerinin ise artmış olduğunu belirtmektedirler.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleği sağlıklı bir şekilde idame ettirebilmeleri için, işleri gereği beden ve ruh sağlıklarını pozitif yönde etkileyen bir meslek grubunda çalışıyor olmaları onların meslekte geçen hizmet yıllarına bağlı olarak iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin farklılaşmamasının sebebi olarak gösterilebilir.

Toplam görev yapılan okul sayısına bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı düzeyinde azalma alt ölçek puanları ve iş doyum düzeyi puanlarının istatistiksel sonucuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Beden Eğitimi Öğretmenleri mesleklerinin gerektirdiği özelliklerden dolayı spora karşı ilgili, iyi bir öğrenme ortamı sağlayabilen, nerede olursa olsun mesleğinin sorunlarıyla ilgilenen ve çözüm bulmaya çalışan uyumlu kişiler olmasından dolayı görev yapılan okul sayısına bağlı olarak tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinde farklılık yaşamadığı düşünülebilir.

Şu an görev yapılan okula bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ve iş doyum düzeylerinden aldıkları puanların istatistiksel sonuçlarına göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu konuda yapılan araştırmalarda, Tümkaya (1996), liselerde görev yapan öğretmenlerin daha fazla tükenmişlik yaşadığını ortaya koymuştur. Araştırmamızı destekler nitelikte Seymenli (2001) rehber öğretmenlerin her iki kademedede de tükenmişlik puanları arasında anlamlı bir fark tespit etmemiştir.

Görev yapılan okula bağlı olarak tükenme ve iş doyumunda farklılık olmaması Beden Eğitimi Öğretmenlerinin işleri gereği öğrencilerle daha fazla etkileşim içinde olmaları ve ister ilköğretim ister lise kademesinde olsun öğrencilerinin her birini topluma kazandırılması gereken sağlıklı bireyler olarak yetiştirme çabası içinde olmaları gösterilebilir.

Görev yerlerine bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile iş doyum düzeylerinden aldıkları puanların istatistiksel sonuçlarına göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Gencer (2002) öğretmenlerde ki mesleki tükenmişlik ve iş doyumunu ile ilgili yaptığı çalışmada, bu çalışmaya paralel olarak mesleki tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin merkez ve taşrada görev yapan öğretmenler arasında anlamlı bir fark göstermediğini saptamıştır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görev yerlerine bağlı olarak tükenmişlik ve iş doyumunu arasında farklılık olmamasının sebebi Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mevcut durumlara çabuk adaptasyon sağlamaları ve mevcut durumlardan olumlu sonuçlar çıkarmaya çalışmaları gösterilebilir.

Mesleki deneyimlerine (kariyerlerine) bağlı olarak stajyer öğretmen, öğretmen ve uzman öğretmenlerin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı düzeyleri alt ölçek puanlarının aralarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak iş doyum düzeyi puanları stajyer öğretmenlerle uzman öğretmen arasında farklılık göstermektedir. Stajyer öğretmenlerin iş doyum düzeyleri uzman öğretmenlere göre daha fazla olup, iş doyum düzeyleri stajyer öğretmenlerde daha fazla tespit edilmiştir.

Stajyer öğretmenlerin mesleğe yeni başlamış olmaları onların iş doyumlarının yüksek olmasına neden olarak görülebilir. Mesleğinde uzun süre çalışmış ve uzmanlık derecesini hak etmiş öğretmenlerin mesleğinin monotonlaşmasından dolayı iş doyum düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Eğitim durumlarına bağlı olarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı duygusunda azalma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile iş doyumundan aldıkları puanların istatistiksel sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Tan (2003) öğretmenlerin iş doyumuyla ilgili çalışmada yüksek lisans mezunu öğretmenlerin iş doyum düzeylerini lisans mezunlarına göre daha az olarak belirtmiştir.

Beden Eğitimi Öğretmenleri üst düzeyde akademik yeteneğe sahip olmalarına rağmen her alanda olduğu gibi özellikle alanlarıyla ilgili olan konularda kendilerini

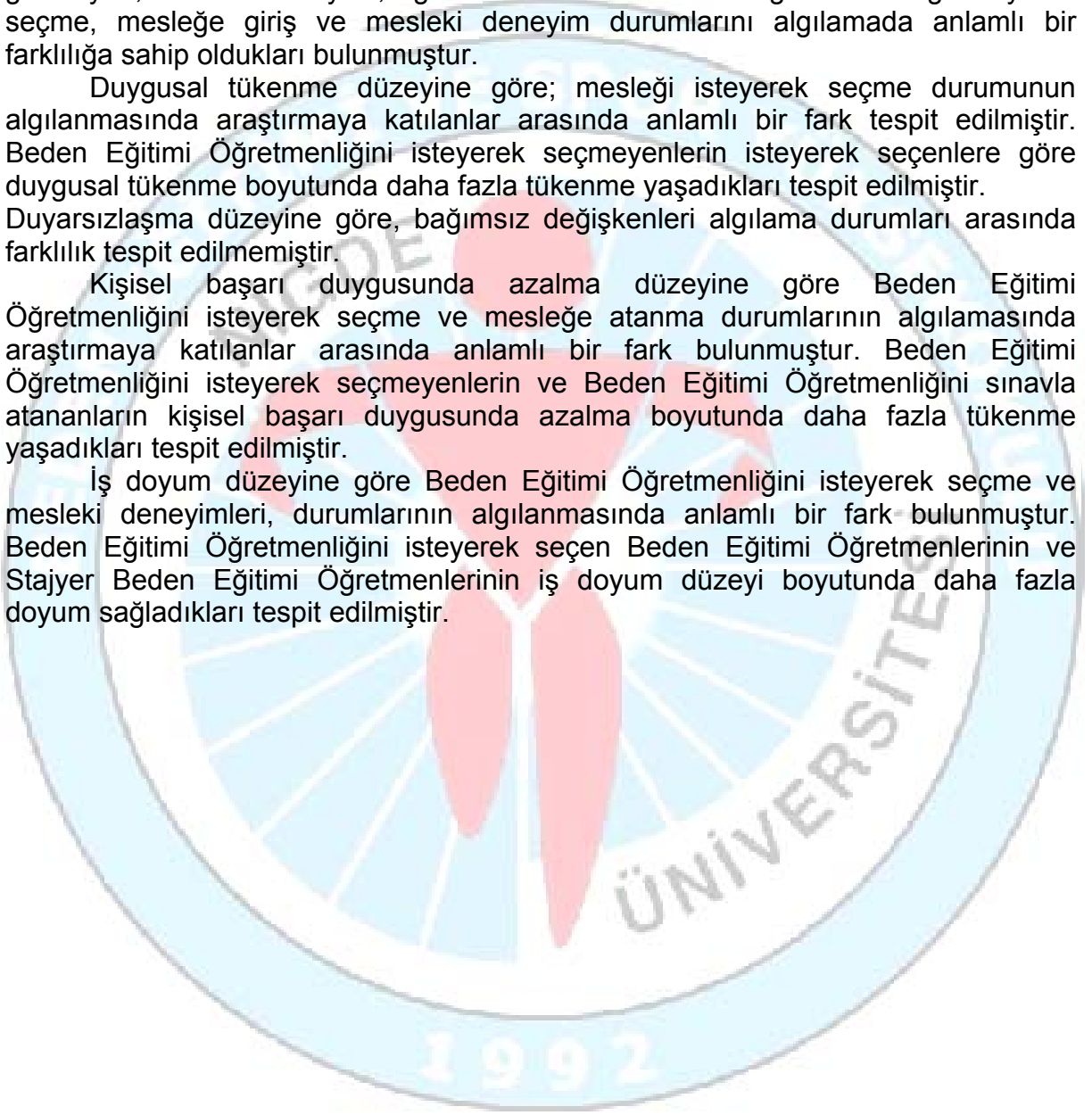
geliştirmeye istekli olmalarından dolayı eğitim durumlarına bağlı olarak lisans ve yüksek lisans mezunu Beden Eğitimi Öğretmenlerinin tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinde farklılık yaşamadığı düşünülebilir.

Bu araştırma sonucunda; Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve iş doyumlarına göre farklılık gösterebilecek “cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme, mesleğe giriş, meslekteki hizmet yılı, toplam görev yapılan okul sayısı, şu an görev yaptığı okul, görev yeri, mesleki deneyimi, eğitim durumu ” analiz edildiğinde mesleği isteyerek seçme, mesleğe giriş ve mesleki deneyim durumlarını algılamada anlamlı bir farklılığa sahip oldukları bulunmuştur.

Duygusal tükenme düzeyine göre; mesleği isteyerek seçme durumunun algılanmasında araştırmaya katılanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçmeyenlerin isteyerek seçenlere göre duygusal tükenme boyutunda daha fazla tükenme yaşadıkları tespit edilmiştir. Duyarsızlaşma düzeyine göre, bağımsız değişkenleri algılama durumları arasında farklılık tespit edilmemiştir.

Kişisel başarı duygusunda azalma düzeyine göre Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme ve mesleğe atanma durumlarının algılamasında araştırmaya katılanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçmeyenlerin ve Beden Eğitimi Öğretmenliğini sınavla atanmaların kişisel başarı duygusunda azalma boyutunda daha fazla tükenme yaşadıkları tespit edilmiştir.

İş doyum düzeyine göre Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçme ve mesleki deneyimleri, durumlarının algılanmasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Beden Eğitimi Öğretmenliğini isteyerek seçen Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ve Stajyer Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyi boyutunda daha fazla doyum sağladıkları tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- AKÇAMETE, G. KONER, S. VE SUCUOĞLU, B. (2001). Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik Nobel Yayınları Ankara. ss. 74 – 75
- ASLAN, H. (1997). "Kocaeli'nde bir Gurup Sağlık Çalışanlarında İşe Bağlı Gerginlik ve Doyumu.", *Toplum ve Hekim*, 12 (82) ss. 24 -29
- BAYSAL. A.(1995). *Lise ve Dengi Okul Öğretmenlerinin de Mesleki Tükenmişliğe Etki Eden Faktörler*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, ss.3 – 162
- BODUR, S. (1997). "Sağlık Yöneticilerinde İş Doyumu", *Genel Tıp Dergisi*, 7(1), ss. 12 - 14
- ÇAM. O. (1992). "Tükenmişlik Envanterinin Geçerlilik ve Güvencizliğinin Araştırılması", VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, ss. 155 – 160.
- ÇAM, O. (1989). *Hemşirelerde Tükenmişlik ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, ss.156 – 159
- ERGENE.T.(1994). Müfettiş Adaylarını İş Doyum Düzeyleri. I. Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı, Adana, ss. 697 – 706
- ERGİN, C. (1992). Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Mesleki Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması, VII. Ulusal Psikoloji Türk Psikologları Derneği Yayınlar, Ankara, ss. 143 – 154
- FRIEDMAN, I.A. (1995) High And Lav Burnout Schools School Culture Aspects Of Teacher Bunauti The Journol Of Educationd Rescoch, 84(6) ss. 325 – 333
- GENCER, A. (2002) *Öğretmenlerinin İş Doyumu ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, ss. 10 – 93
- GİRGİN, G. (1995). *İlkokul Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişliğin Gelişimini Etkileyen Değişkenlerin Analizi ve Bir Model Önerisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, ss. 76 – 82
- GÖKÇAKAN, Z. ve ÖZER, R. (1999). Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik. Rize Rehberlik ve Araştırma Müdürlüğü Yayınları, Rize, 9(1), ss. 124 – 126
- KARLIDAĞ, R. ÜNAL, S. YOLOLU, S. (2001) "Hekimlerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyi", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 11(1) ss. 54
- MASLACH, C. VE JACKSAN, S.E. (1981) The Measurement Of Experienced Braund Journold Of Belovieur. Ss. 2 – 99 – 113
- ÖZYURT, A.(2003) İstanbul Hekimlerinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri, İstanbul Tabip Odası, Golden Pirint Yayınları, İstanbul. ss.39
- SEĞMENLİ, S. (2001). *Rehber Öğretmenlerinin Tükenmişlik Duygusunun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara ss.57
- ŞALLI, S. (2006). *Adana İlinde Çalışan Polislerin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, ss.78 – 84
- TAN, N. (2003). *Anadolu Lisesi Öğretmenlerinin İş Doyumunu Etkileyen Etmenler (Ankara İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ss. 74
- TORUN, P. (1998). *Türkiye'de İngiltere'de Farklı Pozisyonlarda Görev Yapan Hekimlerin İş Doyumuna İlişkin Karşılaştırılmalı Bir Çalışma*. Uzmanlık Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, ss. 43 – 53 – 69
- TÜMKAYA, S. (1996). *Öğretmenlerde Tükenmişlik Görülen Psikolojik Belirtiler ve Başa Çıkma Davranışları*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, ss. 147
- TÜMKAYA, S. (1997). Çukurova Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Akademik Tükenmişlik Düzeyleri 4. Ulusal Bilimleri Kongresi, 10 – 12 Eylül, Eskişehir, ss. 186 – 201